

OBSAH.

	Strana
Předmluva	1—16
Úvod	17—21
Hlava první. Rodokmen Bohuslava Balbína a jeho dětství.	
Slavní předkové Balbinovi. — Jeho narození. — Albrecht hr. z Waldstejna, jeho kmotr. — Jeho rodný dům v Hradci Králové zakoupen řádem Tovaryšstva Ježíšova. — Balbin záračně ozdravěl na přímluvu Matky Boží. — Jeho první výchova — probuzená dychtivost po dějinách českých. — Balbin jako sedmiletý chlapec za selských bouří r. 1628. — Všeobecné svízele za 30leté války. — Útulek v Častolovicích u urozeného pána Otty z Opprsdorfů, reformačního komissaře. — P. Adam Kravařský S. J. missionář	23—32
Hlava druhá. Balbín na studiích gymnasijských.	
První rok v Broumově — druhý rok v Jičíně — tři léta dilem v Praze, dilem v Olomouci. — V Olomouci setkal se s ctih. P. Mikulášem Lęczyckým. — Důvěrné jich obcování, jeho povolání. — Balbín sám o sobě činí přiznání. Úsudek ředitele Tonnera o něm	33—43
Hlava třetí. Bohuslav Balbín vstupuje do řádu Tovaryšstva Ježíšova.	
Ubírá se r. 1636 do Brna — v noviciátě se cvičí v neúhledných ctnostech. — Jeho historická studia. — Balbín jest v povolání šťasten. — O nové koleji královéhradecké a jejím zakladateli. — O misiích P. Adama Kravařského	45—50
Hlava čtvrtá. Bohuslav Balbín na studiích humanitních.	
Prvé sliby řeholní. — Úsudek o studiu starých klasiků vůbec a překládání z latiny a řečtiny. — Balbínova úcta a vděčnost k bývalým učitelům. — V Kladsku dokončuje humanitní studie. — Balbínovy vzpomínky u hrobu Arnošta z Pardubic	51—58
Hlava pátá. Balbín se věnuje studiu filosofie.	
Diplom jeho jako magistra (doktora) filosofie. — Studium filosofické dle Aristotela. — Jaké předměty obsahuje. — Obcování Balbínovo s P. Lęczyckým v Praze; učí se u něho životní filosofii	59—68
Hlava šestá. Boh. Balbín vystupuje r. 1642 jako professor do veřejnosti.	
Zahájení vyučování v Praze u sv. Klimenta 1642. — Pravidla II. třídy gymn. neboli principia majora. — Několik slov o úkolu škol středních vůbec. — Úsudky mužů učených Tilsera, Zele-	

ného, Kořistky o studiu starých klasiků. — Vyučovací soustava
Tovaryšstva (ratio atque institutio studiorum). — Posudky ne-
příznivců. — Několik slov o nápravě u vzdělání studující
mládeže . . . . . 69—88

Hlava sedmá. Boh. Balbín se věnuje studiu theologie od r. 1646—50.

Bohosloví scholastické, příprava vědecká i asketická ku vysvě-
cení na kněžství. — Kdy byl Balbín vysvěcen. — Objevení ru-
kopisu „Mariale“ — záchrana jeho před Švédy. — Seznámení
se s Tomášem Pešinou z Čechorodu. — Obrana Prahy proti
Švédům. — Úsudek historika Dr. Weisse. — Ličení boje Pra-
žanů. — Mariánská Družina . . . . . 89—104

Hlava osmá. Balbín missionářem.

Zásady Jesuitů při missiích. — Balbínovo přání. — Svědectví
Frant. Lepaře. — P. Valerian de Magnis a jeho nepřiznivý
výrok o missiích jesuitských. — Úsudky jiné. — Vypravování
o missiích Balbína se týkající. — Výsledky missií jesuitských 105—120

Hlava devátá. Balbín skládá slavné sliby.

Profess Balbínova 1654 v Kladsku. — Vliv P. Łęczyckého. —
Balbínovy názory a zásady. — Počet z vlastního svědomí. —
Charakter Balbína kněze a řeholníka. — Jeho oddanost a úcta
k Tovaryšstvu . . . . . 121—134

Hlava desátá. Balbín opět professorem.

Roku 1653—4 učí rhetorice v kolleji Kladské. — Píše dílo
„Diva Vartensis“. — Upadl v nebezpečnou nemoc. — Lékař
jeho Marcus Marci. — Poslán 1655 do Brna. — Svěfenec jeho
Václav hrabě Kolovrat, magister. — Kniha „Diva Turzanensis“.
— Roku 1656 poslán do Jindřichova Hradce. — Studijním do-
zorcem tamže a ředitelem Mariánské družiny. — Kniha epi-
gramův „Examen melissaeum“. — Jeho domnělá pověrčivost.
— Badání prázdninová. — „Diva Montis Sancti“ . . . . . 135—148

Hlava jedenáctá. P. Balbín se loučí nadobro se školou.

Pochvalné úsudky o vyučovací metodě Balbínově — Dr.
Stanislava Vydry, — Bílka z Bilenberku, — ředitele Tonnera ;
— Balbínova vlastní slova. — R. 1661 zbaven Balbín úřadu
učitelského. — Příčiny toho. — Listy P. generala. — Balbín
poslán do Jičína . . . . . 149—164

Hlava dvanáctá. Balbín v Jičíně a v Klatovech.

Životopis Karla IV. otce vlasti. — P. Jan Gamans. — Životopis
Arnošta z Pardubic. — Přeložení do Klatov r. 1663. — Ko-
respondence Tepelská. — Balbínova metoda badatelská z do-
pisů těch patrná. — Kontroverse o rodu hrabat Guttenstejn-
ských. — Archivalie Chotěšovské, Doksanské, Kladrubské. —
Balbín odchází roku 1664 do Krumlova . . . . . 165—190

Hlava třináctá. Balbín v plné práci.

Mešká r. 1665 ve St. Boleslavi, jejíž dějiny psáti počíná. —
Jest svědkem při kanon. procesu biskupa Zoubka z Bilenberka
— hostem při jeho intronisaci v Hradci Králové. — Vydává
„Syntagma vetustissimae familiae de Guttenstein et vita B.
Hroznatae“. — Dopisy o tom P. Krugerovi. — R. 1666 pobývá
v Litoměřicích. — Tiskne „Verisimilia humaniorum discipuli-

narum*. — Zprávy o některých neznámých nám spisech Balbínových. — Balbín ustanoven dějepiscem řádovým. — Nový přípis z Říma. — Na podzim 1666 stěhuje se Balbín do Jičina. Dějiny staroboleslavské. — Potíže při shledávání pramenů. — Dotaz biskupa Olomouckého v příčině titulu „hraběte král. kaple české.“ — Item arcibiskupa Pražského o významu jeho knížecích odznaků. — Žádost metrop. kapituly Pražské, aby Balbín sepsal dějiny pražského dómu. — „Epitome“ censury schválena . . . . . 191—204

Hlava čtrnáctá. Balbínova „Epitome“.

S tiskem započato; v polovici však tisk zakázán. — Dopisy řádového generála Olivy. — Balbín přeložen do Opavy. — Příčiny boje o Epitome. — Balbín nařknut ze zášti proti dynastii. — Balbínovi ochránci. — Druhá censura. — Výtky censorův. — Balbínovy obavy o rukopis Epitome. — Přímluva přátel u císaře. — Posudek Dr. Lambecka o výtkách knize činěných. — Císař sám rozhoduje, aby kniha byla vydána. — Epitome vytištěna . . . . . 205—234

Hlava patnáctá. Balbínova „Miscellanea“ a „Bohemia docta“.

Balbínovo přátelství s Žitavským ředitelem Weisem; — jich dopisy. — Balbín pobývá v Praze jako exhortator domesticus. — Od roku 1679 až do své smrti vydává své „Rozmanitosti“. — Obsah jednotlivých svazků. — „Čechie učená“ vychází po 100 letech jako dílo posmrtné. — Její dvoji vydání. — Veliká cena její jako prvé české bibliografie historické. — Řeší se otázka o cílech prací Balbínových. — Ocenění úžasné pile Balbínovy 235—254

Hlava šestnáctá. Balbínova „Vita Arnesti“.

Účel spisu; — rozvrh jeho a obsah. — Vsunuté zprávy o Karlu IV., — o jeho vzájemném poměru k Arnoštovi. — „Mariale Arnesti“. — Možno-li autorství tohoto spisu Arnoštovi přislovati? — Rorální zpěvy. — Kontroverse o jich stáří a původu. — Literární bratrstva za doby Balbínovy; — jich vliv na zachování víry i jazyka . . . . . 255—270

Hlava sedmnáctá. Balbínovy spisy: „Examen Melissaeum“ a „Quaesita oratoria“.

Vlastní úsudek Balbínův o jeho epigramech; jich obsah. — Ukázky v překladu Fr. Závady T. J.; — Jarosl. Vrchlického. — Rozbor Balbínova spisu: „Quaesita oratoria“. — Úsudek Balbínův o řečnictví starém a novodobém. — Závěrečný úsudek o ceně veškeré literární práce Balbínovy . . . . . 271—284

Hlava osmnáctá. Balbín jako historik.

Historické nazírání doby starší. — Pragmatismus historický. — Zásady a metoda Balbínova při historickém badání. — Posudky jeho o jiných. — Výtky mu činěné. — Úsudek o jeho zásluhách v oboru historie. — Názor Palackého . . . . . 285—300

Hlava devatenáctá. Balbínovy zásluhy o vědy přírodní.

Úsudek přírodopytců Vajdovského, Steckera, Kliky. — Některé zajímavé zprávy Balbínovy o vzácných stromech českých; — o českém ovoci; — o laných; — o léčivém jilu; — o rozích jednorozce; o kostech obrů; o zkamenělých lasturách; o při rodním skle. — Mínění Balbínovo o zkamenělinách. — Jiné zajímavé zprávy . . . . . 301—316

Hlava dvacátá. Balbín vlastenec.

Balbinova „Rozprava na obranu jazyka slovanského“; — její dedikace, účel, vznik a osudy. — Úsudek V. V. Tomka. — Stručný obsah její. — Naděje Balbinova v budoucnost národa; — opírá ji o sv. Patrony české; — o katolickou šlechtu českou. — Vilém Slavata vzorem šlechtice-vlastence . . . . . 317—344

Hlava dvacátá prvá. Balbín na sklonku života.

Onemocněl r. 1679. — Smrt Pešinova 1680. — Balbinova závěť. — Spěch u vydávání „Miscellanei“. — Přátelství s Žitavským řiditelem Weisem. — Balbin raněn 1683 mrtvici; — tím horlivěji pokračuje ve svých pracích. — Přátelé mu opatřili pisáře. — R. 1687 znovu raněn mrtvici. — Skládá životopis P. Łeczyckého; — v něm má vzor trpělivosti. — Poslední dopisy. — Jeho smrt. — Úsudek Rybičkův . . . . . 345—358

Hlava dvacátá druhá. Literární přátelé Balbínovi.

Pešina z Čechorodu. — P. Jiří Kruger. — P. Jan Tanner. — P. Jan Kofínek. — P. Jiří Weis. — Dr. Marci z Kronlandu. — Biskup Litoměřický Schleinic. — Biskup Královéhradecký Zoubek z Bilenberka. — Arcibiskup Valdštejn. — Matouš Bolelucký. — Jakub Dobřenský z Černého Mostu. — Básníka Pichlerová. — Literáti zahraniční . . . . . 359—374

Hlava dvacátá třetí. Poměry Tovaryšstva v zemích českých za časů Balbínových.

Rozšíření řádu v zemích českoslovanských do konce století XVII.; — v sousedním Polsku. — Dobrodinci Jesuitů u nás. — Nadace školské. — Jména Jesuitů; výpočty o něm. — Byli-li staří Jesuité vskutku nevlastenečtí? — Stížnost do Říma zasláná, jakoby Češi v Tovaryšstvu byli odstrkováni . . . . . 375—409

Doslov . . . . . 411—418

Přílohy:

I. Korrespondence generálů Tovaryšstva Ježíšova pokud se Boh. Balbina týče . . . . . 421—429

II. Odpověď provinciala P. Millera S. J. na stížnost do utiskování Čechů v Tovaryšstvu . . . . . 429—436

III. Bibliografie:

A. Tiskovaná díla Balbinova;

B. Rukopisná díla Balbinova;

C. Listy Balbinovy;

D. Spisy, jichž při spisování tohoto díla použito bylo . . . 436—448

IV. Přílohy obrazové: Podobizna Balbinova. — Snímek rukopisu Balbinova ze Strahovské knihovny. — Faksimil . . .

Rejstřík.